

Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılan Tezlerin Kültür Kavramı Açısından İncelenmesi

Examination of Thesis in The Field of Social Studies Education in Terms of the Concept of Culture

DOI: 10.38155/ksbd.1365605

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
24/09/2023

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
16/04/2025

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
24/06/2025

KARADENİZ SOSYAL
BİLİMLER DERGİSİ

Dr. Meltem Elif ÇELİK
Milli Eğitim Bakanlığı

elifcendek@hotmail.com

ORCID: [0000-0002-4850-2742](https://orcid.org/0000-0002-4850-2742)

Etik Kurul Beyanı: Bu çalışma, insanlardan veri ve örnek toplamayı gerektiren, anket, inceleme, alan çalışması ve deney içeren araştırmalar kapsamına girmediğinden etik kurul onay belgesi gerektirmemektedir.

*Çelik, M. E. (2025). Sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılan tezlerin kültür kavramı açısından incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (32), 1-21.

Öz

Kültür bir toplumun nesilden nesile aktararak yaşattığı maddi manevi birikimdir. Her toplum kültürünü eğitim yoluyla öğretmek sürdürür. Kültür geçmişten günümüze ulaşmayı birtakım değişimlere uğrayarak başarmıştır. Sosyal bilgiler dersi de kültür ve kültürel değerlerin eğitimi-öğretiminin yoğun olarak yapıldığı bir derstir. Sosyal bilgiler eğitiminde kültürün ve kültür eğitiminin araştırıldığı tezler kültür eğitim ve öğretiminin geliştirilmesi, kültür ve kültürel unsurların eğitiminde yeni yöntemlerin bulunması adına önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler eğitimi alanında kültür ve kültürle ilişkili kavramların üzerine yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerini incelemektir. Bu amaçla Yükseköğretim Kurumu (YÖK) tez merkezinden sosyal bilgiler alanında yapılmış kültür kavramı ile ilgili tezler aranmış ve kültürle ilgili 54 tez olduğu saptanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılarak yapılan araştırmada tezler türüne, yılına, araştırma yöntemine, veri toplama, veri analiz yöntemine ve konusuna göre incelenmiştir. Veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir.

Çalışma sonucunda kültürle ilgili en çok tezin 2022’de yazıldığı, kültür kavramının en çok yüksek lisans tezlerinde kullanıldığı, en fazla Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi’nde çalışıldığı, kültür kavramı incelenirken nitel araştırma yönteminin daha fazla tercih edildiği görülmüştür. Çalışmaya bu doğrultuda öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, Kültür, Yüksek lisans tezi, Doktora tezi

Abstract

Culture is the material and spiritual accumulation that a society keeps alive by transferring it from generation to generation. Every society sustains its culture by teaching through education. Culture has managed to reach from the past to the present day by undergoing some changes. Social studies course is also a course in which the education and training of culture and cultural values is intensive. Theses investigating culture and cultural education in social studies education are important for the development of cultural education and training and finding new methods in the education of culture and cultural elements.

The aim of this research is to examine the master’s and doctoral theses on culture and culture-relates concepts in the field of social studies education. For this purpose, theses related to the concepts in the field of social studies were searched from the thesis center of Higher Education Institution (YÖK) and it was determined that there were 54 theses related to culture. In the research conducted by using document review from qualitative research methods, theses were examined according to type, year, research methods, data collection, data analysis method and subject. The data were analyzed by content analysis.

As a result of the study, it was seen that the most theses related to culture were written in 2022, the concept of culture was mostly used in master’s theses, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University and Zonguldak Bülent Ecevit University were studied the most, and the qualitative research method was preferred more when examining the concept of culture. Suggestions were made to the study in this direction.

Keywords: Social studies, Culture, Master’s thesis, Doctoral thesis.

Giriş

Kültür insanın ortak yaşamı sonucu meydana getirdiği değerler bütünüdür. Toplumu, devleti bir arada tutan harçtır. İnsanın yaşamı ve davranış örüntülerini anlama ve değerlendirmelerini etkileyerek şekillendirir. Ailelerin, toplumun ve kurumların etkili ve başarılı şekilde ayakta kalması ortaya konulan ve herkes tarafından benimsenen kültürle mümkündür.

Kültür bir toplumun geçmişten bugüne ortaya koyduğu düşünce ve değer birliğini ifade eden sanatsal, düşünsel, felsefi ve teknik alandaki varlığıdır (Oğuz, 2011: 126). Latince edere-cultura kökünden gelir ve bir toplumun yaşam biçimini oluşturan değerlerin ve davranış şekillerinin tümüdür (Mejuyev, 1987: 8). Özellikle Sanayi Devrimi'nden sonra Romantizm akımının da etkisiyle geleneği ve günlük yaşamı vurgulayan bir kavram haline gelmiştir (Smith, 2007: 395).

Kültür her türlü davranışı ve tutumu içine alan, öğrenilen, telkin edilen, toplumsal, düşünsel ve bütünleştiricidir (Turhan, 2010: 36). Zaman içinde değişse de genel durumu uygulanmaya, yaşanmaya devam eder. Kültür diğer kültürler ile etkileşim halindedir ve dolayısıyla dinamikdir (Gürel ve Çetin, 2018: 24).

Nesilden nesile aktararak korunmaya devam eder. Kültür sayesinde birey, toplum ve devlet bütünleşerek maddi, manevi değerlerini korur, dayanışma, adalet, yardımseverlik gibi kültürün taşıdığı değerler toplumun davranış kalıbı olur (Akpınar ve Genç, 2016: 250). Kültür geçmişte yaşamış insanların oluşturduğu, meydana getirdiği her şeyi kapsar, insanların geride bıraktığı varlıklar da kültürü yansıtır.

Kültür insanoğlunun binlerce yıllık yaşam deneyimlerinin bugüne ulaşmış izleridir (Sidekli ve Karaca, 2013: 21). Geçmişte yaşanan değerleri, kültürleri yansıtan tüm varlıklar, kültürün unsurlarını yansıtır. Geçmişten kalan kültürel izler somut ve somut olmayan kültürel miras olarak ikiye ayrılır. Kaleler, saraylar, kentler, anıt eserler, heykeller somut kültürel miras ögesi; tören, dans, dil, gelenek, adetler soyut kültürel mirastır (Aksoy ve Ünsal, 2012: 10). Birleşmiş Milletler'e bağlı olarak hizmet veren UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim, Kültür Örgütü) dünyadaki somut ve soyut kültürel mirası korumaya çalışan bir kurum olarak hizmet vermektedir. Kültürel mirasın korunması geliştirmesi adına gelecek nesillerde bilinç oluşturmak ise eğitim yoluyla gerçekleşmektedir. Okullarda kültüre ve kültürel unsurlara ilişkin eğitim yoğun olarak sosyal bilgiler dersinde yapılmaktadır.

Sosyal bilgiler problem çözebilen, bilgiye dayalı karar alabilen etkin vatandaş yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerin kaynaştırıldığı disiplinler arası bir derstir

(Öztürk, 2009: 4). İlk olarak ABD’de 1. Dünya Savaşı’ndan sonra artan göç dalgasının getirdiği sosyal sorunları ve birlikte yaşama biçimini aşlamak üzere ortaya çıkarılan sosyal bilgiler zamanla pek çok ülkede uygulanan ders programı haline gelmiştir. Türkiye’de sosyal bilgilerin yansımaları olarak “Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi” dersleri 1962’de birleştirilerek “Toplum ve Ülke İncelemeleri” adını almış, 1968’de ilkokul programlarında 1975’te tüm ortaokullarda sosyal bilgiler adıyla uygulamaya koyulmuştur (Akyüz, 2009: 346). 1985-1986’da sosyal bilgiler dersi kaldırılarak “milli tarih, milli coğrafya ve vatandaşlık bilgisi” dersleri getirilmiştir. 1998’de tekrar sosyal bilgiler dersi altında birleştirilmiştir (Boz, 2022: 44). 2005 ve 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı en son 2018’de güncellenerek uygulanmaya devam etmektedir (Şimşek, 2020: 35). Yenilenen programda 18 özel amaç bulunmaktadır. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda ifade edilen Türk Milli Eğitimi Temel Amaçları ve Temel İlkelerine uygun olarak oluşturulan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı amaçları açısından incelendiğinde kültüre ait hedefi barındırdığı görülmektedir. Örneğin; “*Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri amaçlanmaktadır*” ifadesi kültüre ilişkin hedeflerin yer aldığını göstermektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018). Bu bağlamda sosyal bilgilerde yer alan 7 öğrenme alanı incelendiğinde ise *Kültür ve Miras* adlı doğrudan kültürü ve kültürel değişimleri, kavramları konu edinen öğrenme alanı bulunduğu görülmektedir. Ancak kültür kavramı sadece Kültür ve Miras öğrenme alanında değil, *Birey ve Toplum ve Küresel Bağlantılar öğrenme alanlarında da* Sosyal bilgilerde her sınıf kademesinde kültür ve kültürel konular değişik açılardan incelenmektedir (Çelik ve Güleç, 2023).

Literatür incelendiğinde kültürün sosyal bilgilerde araştırıldığı pek çok araştırma mevcuttur. Çalışmalar (Çengelci, 2012; Gürel ve Çetin, 2018); kültüre ilişkin öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin görüşlerinin incelendiği çalışmalar (Deveci, 2009; Akpınar ve Cantürk, 2021; Aslan, 2017; İbrahimoglu, 2017); kültüre ilişkin öğrenci görüşlerinin incelendiği çalışmalar (Ünlü, 2012); kültür açısından sosyal bilgiler ders kitaplarının incelendiği çalışmalar (Çelik ve Güleç, 2023); kültür kavramına ilişkin öğretmen adaylarının metaforlarını inceleyen çalışmalar (Alkar, 2023; Erdilmen Ocak, Çiydem ve Mindivanlı Akdoğan, 2017; Selanik Ay ve Kurtdede Fidan, 2013) bulunmaktadır. Kültürü kültürel miras açısından öğretmen görüşlerine göre inceleyen; (Avcı ve Memişoğlu, 2016; Selanik Ay ve Kurtdede Fidan, 2013; Mustak, 2017; Demirezen ve Aktaş, 2020), sosyal bilgiler öğretim programının, ders kitaplarının ve sosyal bilgilerde kültürel miras eğitimi açısından inceleyen; (Çengelci, 2012; Çulha, 2009;

Batmaz ve Yurtbakan, 2023; Pehlivan ve Kolaç, 2016); kültür ve kültürel varlıklara ilişkin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerini araştıran; (Sidekli ve Karaca, 2013; Gürel ve Çetin, 2018), kültürel mirasa ilişkin öğrenci görüşlerini ve başarılarını inceleyen çalışmalar (Kılcan ve Akbaba, 2013; Arıkan, 2012) bulunmaktadır. Uluslararası literatürde de sosyal bilgilerde kültür ve kültürle ilişkili kavramların öğrencilerde gelişmesine ilişkin çalışmalar bulunmaktadır (Thongdee, Promkum, Sawatta, Namseethan ve Ruangsang, 2021; Pacana, Charmen, Maryland ve Reynaldo, 2019; Schlein, Taft ve Ramsay, 2016; Hall, 2012; Kafadar, 2021; Vassiliadis ve Belenioti, 2020).

Sosyal bilgiler eğitimindeki lisansüstü hem yerli hem yabancı tezlerin okuryazarlık boyutu, içerik analizi ve değerlendirme amacıyla incelendiği (Çelik ve Güleç, 2022; Güleç ve Hüdavendigâr, 2020; Hacat ve Demir, 2018; Dilek ve Baysan, 2018; Canbulat, Avcu ve Görkem, 2016; Tarman, Acun ve Yüksel, 2010;) çalışmalar bulunsada doğrudan kültüre yönelik yapılan tez inceleme çalışmasına rastlanamamıştır. Sosyal bilgiler eğitiminde yapılan lisansüstü tezlerin kültür kavramını nasıl ele aldığı, *kültür ve miras* öğrenme alanıyla ilgili ne kadar ve ne şekilde ele alındığının belirlenmesi sosyal bilgiler öğretim programına ve güncel bilimsel çalışma ve değerlerle bezenmiş sosyal bilgiler dersinin gelişimine katkı sunacaktır. Kültür alanında çalışma yapan araştırmacılara konunun ele alınan ve alınmayan noktalarını değerlendirmede faydalı olacağı düşünülmektedir. Bundan dolayı literatüre katkıda bulunma amacıyla bu çalışmada 2002 ile 2023 arasında sosyal bilgiler alanında yazılan lisansüstü tezler kültür ve kültüre ilişkin kavramlar açısından incelenmiştir.

Sosyal bilgiler eğitiminde yoğun olarak ele alınan kültür kavramı sosyal bilgiler eğitimi alanında yüksek lisans ve doktora tezlerinde tercih edilebilmektedir. Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler eğitimi alanında yazılan lisansüstü tezlerinde kültür konusunun ne derece ve ne şekilde ele alındığını ortaya koymaktır. Bu amaçla araştırmada 7 soruya yanıt aranmıştır.

1. Kültür kavramı en çok hangi akademik tez türünde tercih edilmiştir?
2. Kültür kavramı en çok hangi yıl çalışılmıştır?
3. Kültür kavramı en çok hangi üniversitede çalışılmıştır?
4. Kültür kavramı en çok hangi yöntem kullanılarak araştırılmıştır?
5. Kültür kavramı ile ilgili veriler nasıl toplanmıştır?
6. Kültür kavramı için en çok hangi araştırma grubu (öğrenci, öğretmen, doküman) tercih edilmiştir?

7. Kültür kavramı için hangi analiz yöntemleri kullanılmıştır?
8. Kültür kavramı en çok hangi konu açısından ele alınmıştır?

Yöntem

Araştırmanın modeli

Araştırmanın amacı sosyal bilgiler eğitiminde yer alan lisansüstü tezlerin konularını kültür kavramı açısından incelemektir. Bu amaçla çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi bir konuyu derinlemesine ve çok boyutlu incelemeye fırsat sunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 82). Nitel araştırmada görüşme, gözlem, doküman analizi gibi çeşitli veri toplama yöntemleri bulunmaktadır ve bu çalışmada lisansüstü tezler inceleneceğinden doküman analizi tercih edilmiştir (Karasar, 2020: 230). Bu kapsamda Yükseköğretim Kurumu tez merkezinin tarama kısmına “sosyal bilgiler” kavramı yazılmış ve sosyal bilgilere ait 2423 tezin bulunduğu görülmüştür. Çalışmanın kapsamı sosyal bilgilerde kültüre ilişkin yapılan lisansüstü tezler olduğundan kültür kavramının başlık ve ana konu olarak incelendiği çalışmalar belirlenmiştir. Bunun için gelişmiş tarama kısmına “sosyal bilgiler, kültür, kültürel” kavramları yazılarak arama yapılmıştır. Genel kavram olarak ‘sosyal bilgilerde kültür ve kültürel’ başlıklarının geçtiği 54 çalışma bulunmuştur.

Veri kaynakları

Bu çalışmada 54 lisansüstü tez çok boyutlu şekilde incelenmiştir. Tezler çıkarıldıkları yıllara göre sıralanmıştır. 46 yüksek lisans tezi, 8 doktora tezi bulunmuştur. Her tez türüne göre numaralandırılmıştır. Yüksek lisans tezleri YT1, YT2....şeklinde; doktora tezleri ise DT4, DT5, DT19, DT20, DT22, DT23, DT26, DT30 şeklinde kodlanmıştır. Çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Kültür kavramı en çok hangi akademik tez türünde tercih edilmiştir?
2. Kültür kavramı en çok hangi yıl çalışılmıştır?
3. Kültür kavramı en çok hangi üniversitede çalışılmıştır?
4. Kültür kavramı en çok hangi yöntem kullanılarak araştırılmıştır?
5. Kültür kavramı ile ilgili veriler nasıl toplanmıştır?
6. Kültür kavramı için en çok hangi araştırma grubu (öğrenci, öğretmen, doküman) tercih edilmiştir?
7. Kültür kavramı için hangi analiz yöntemleri kullanılmıştır?

8. Kültür kavramı en çok hangi konu açısından ele alınmıştır?

Lisansüstü tezler yukarıdaki sorular bağlamında ayrı ayrı incelenerek excelde tablolaştırılmış ve grafikler yoluyla analiz edilmiştir. Yapılan incelemede kültür, kültürel kavramında 54 tezin yer aldığı görülmüştür.

Verilerin analizi

Nitel çalışmalarda verilerin analizinde içerik analizi sıklıkla kullanılan yöntemdir. Bu çalışmada ulaşılan lisansüstü tezler içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizinde beş aşama bulunmaktadır. Bu aşamalar verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanarak yorumlanmasıdır (Dilek, Baysan ve Öztürk, 2018: 585). Bu aşamalar takip edilerek kodlar oluşturulmuş ve temalar düzenlenmiştir. Çalışma kapsamında ulaşılan veriler kodlayıcılar tarafından ayrı ayrı okunup, kodlanarak araştırmacılar arasında kod ve temaların uyumu kontrol edilmiştir. Çalışmada ulaşılan lisansüstü veriler tezin türü, çıkarıldığı yıl ve üniversite, tezde kullanılan yöntem, verilerin toplanma şekli, çalışma grubu, verilerin analiz yöntemi ve kültürün ele alındığı konu bağlamı gibi ölçütlere göre değerlendirilmiştir.

İnandırıcılık ve Tutarlılık

Geçerlik ve güvenirlik nitel çalışmalarda inandırıcılık ve tutarlılık olarak ele alınmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). İç geçerlilik inandırıcılık; dış geçerlilik aktarılabilirlik kavramları kullanılırken iç güvenirlik için tutarlılık; dış güvenirlik için teyit edilebilirlik kullanılmaktadır. Çalışmada inandırıcılığı ve aktarılabilirliği arttırmak amacıyla çalışmada takip edilen aşamalar ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur. Çalışmanın bütünlüğünü ve araştırma tutarlılığını sağlamak adına sosyal bilgilerde doktorasını tamamlamış bir uzman ve Türkçe eğitiminde doktora yapan bir öğretmen tarafından okunmuştur. Çalışmada tutarlılık ve teyit edilebilirliği sağlamak amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan kodlar ve temalar, doktorasını tamamlamış uzmanın oluşturduğu kod ve temalar ile kıyaslanmıştır. Araştırmacının ve uzmanın yaptığı kodlar karşılaştırılmıştır. Miles ve Huberman'ın görüş birliğini ve görüş ayrılığını tespit eden formülü ile (Güvenirlik= Görüş birliği= Görüş birliği/Görüş ayrılığı) ile güvenirlik belirlenmiştir (1994: 64). Bu analiz sonucunda kodların ve temaların uyumu %95 bulunmuştur. Farklı olan kodlar ve temalar yeniden gözden geçirilerek düzenlenmiştir. Çalışmada baştan sona kadar tutarlı davranılarak çalışmanın bütünlüğü sağlanmış ve ulaşılan sonuçlar ile verilerin örtüşüp örtüşmediği kontrol edilmiştir.

Araştırmanın etik izni

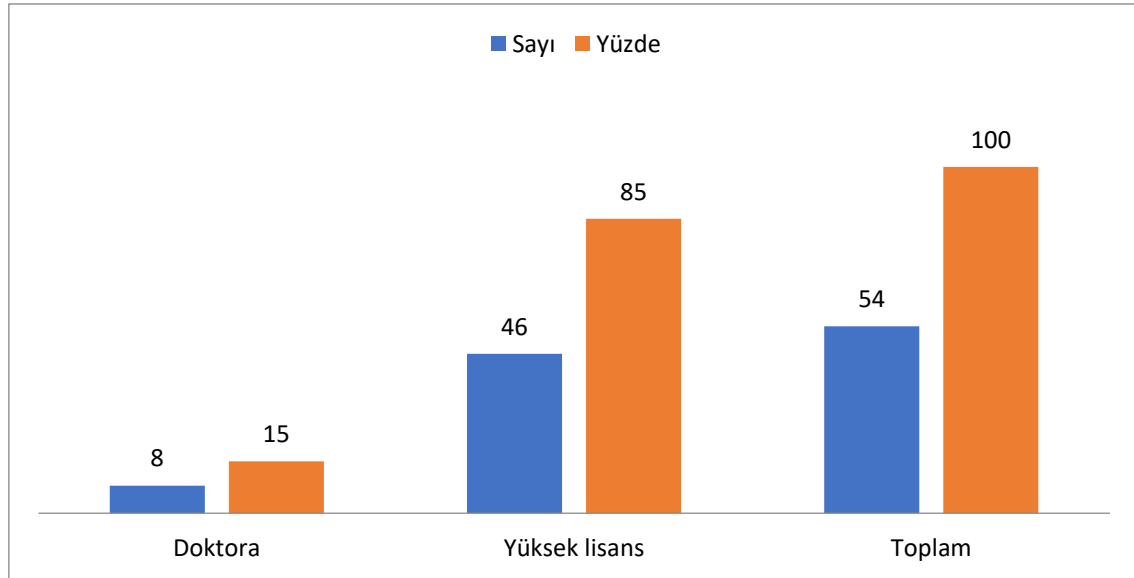
Bu çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Lisansüstü tezler analiz edilmiştir. Herhangi bir canlı üzerine araştırma yapılmadığından etik kurul izni gerektirmemektedir.

Bulgular

Kültür kavramı en çok hangi akademik tez türünde tercih edilmiştir?

Bu çalışmada öncelikle kültür konusunun lisansüstü tezlerde tercih edilme durumu araştırılmıştır. Aşağıdaki grafik 1’de tez çalışmalarının kültür ile ilgili durumu gösterilmiştir.

Grafik 1. Sosyal bilgilerde yapılan tezlerde kültür kavramının işlenme durumu

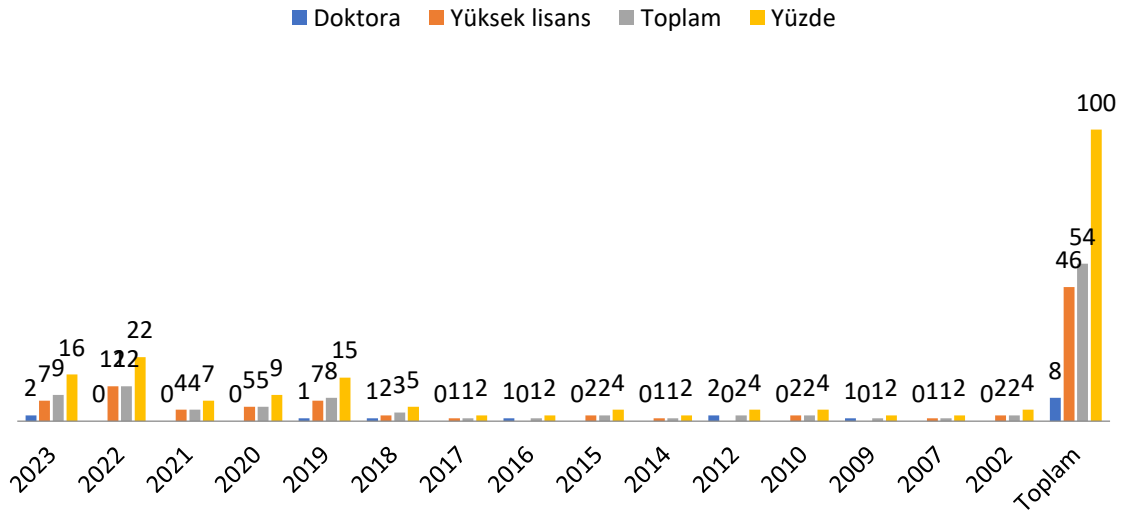

Yukarıdaki grafik 1 incelendiğinde kültür kavramının en çok yüksek lisans tezlerinde (f 46) incelendiği görülmüştür. Doktorada ise daha az (f 8) incelenen bir konu olmuştur. Ancak doktora kültür ile ilgili yapılan tezlerin kültür kavramlarının daha ayrıntılı ve derinlemesine, çok boyutlu incelediği görülmüştür. Örneğin; DT26 kodlu “*Sosyal bilgiler eğitiminde doğal ve kültürel varlıklara yer verilme düzeyinin incelenmesi*” çalışmasında ders kitapları ve sosyal bilgiler öğretim programı incelenmiştir. Veri toplama çeşitliliği bakımından da doktora tezleri zengin bir içeriğe sahiptir. DT4 kodlu “*6. sınıf sosyal bilgiler dersinde kültürel miras konularının öğretiminde Web 2.0 araçlarının kullanımı*” çalışmada test, gözlem, görüşme gibi birden fazla veri toplama aracı kullanılmıştır. Doktora tezi sayı bakımından kültür konusunda az olsa da konuyu ele alışları bakımından literatüre önemli katkı sağladığı söylenebilir.

Kültür kavramı en çok hangi yıl çalışılmıştır?

Lisansüstü tezler yıllarına göre incelenmiştir. Kültür ile ilgili ilk teze 2002 yılında rastlanmıştır. En son 2023 Eylül ayına kadar olan tezler analiz edilmiştir. Aşağıdaki grafikte yıllara göre tezler ve tez türleri gösterilmiştir.

Grafik 2. Sosyal bilgilerde yer alan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı

Yukarıdaki grafik 1 incelendiğinde kültür ile ilgili en fazla tezin 2022 yılında (*f* 12); en az ise 2007, 2009, 2014, 2016 ve 2017 yılında yazıldığı (*f* 1) görülmektedir. Grafiğe bakıldığında dengeli bir dağılımın olmadığı anlaşılmaktadır. Ancak son yıllarda kültür kavramlarının geçmiş yıllara göre hem yüksek lisans hem de doktora tezi düzeyinde daha fazla ele alındığı söylenebilir.

Kültür kavramı en çok hangi üniversitede çalışılmıştır?

Çalışmada kültür konusunda lisansüstü tezler ait oldukları üniversiteler bağlamında incelenmiştir. Grafik olarak sunulduğunda veriler anlaşılır olmadığından tablo şeklinde verilmiştir. Aşağıdaki tablo 1’te analiz sonucu yer almaktadır.

Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yapılan Tezlerin Kültür Kavramı Açısından İncelenmesi

Tablo 1. Kültür kavramının üniversitelere göre durumu

Üniversite	Doktora	Yüksek lisans	Toplam
Abant İzzet Baysal Üniversitesi		1	1
Akdeniz Üniversitesi		1	1
Aksaray Üniversitesi		1	1
Amasya Üniversitesi		1	1
Anadolu Üniversitesi	2	3	5
Atatürk Üniversitesi	2	2	4
Balıkesir Üniversitesi		1	1
Bartın Üniversitesi		1	1
B. Mehmet A. Ersoy Üniversitesi		2	2
Çukurova Üniversitesi		1	1
E. Binali Yıldırım Üniversitesi	1	2	3
Fırat Üniversitesi		1	1
Gazi Üniversitesi	2	1	3
Giresun Üniversitesi	1		1
İnönü Üniversitesi		2	2
Karabük Üniversitesi		1	1
Karadeniz Teknik Üniversitesi		1	1
Koç Üniversitesi		1	1
Marmara Üniversitesi		1	1
Mersin Üniversitesi		1	1

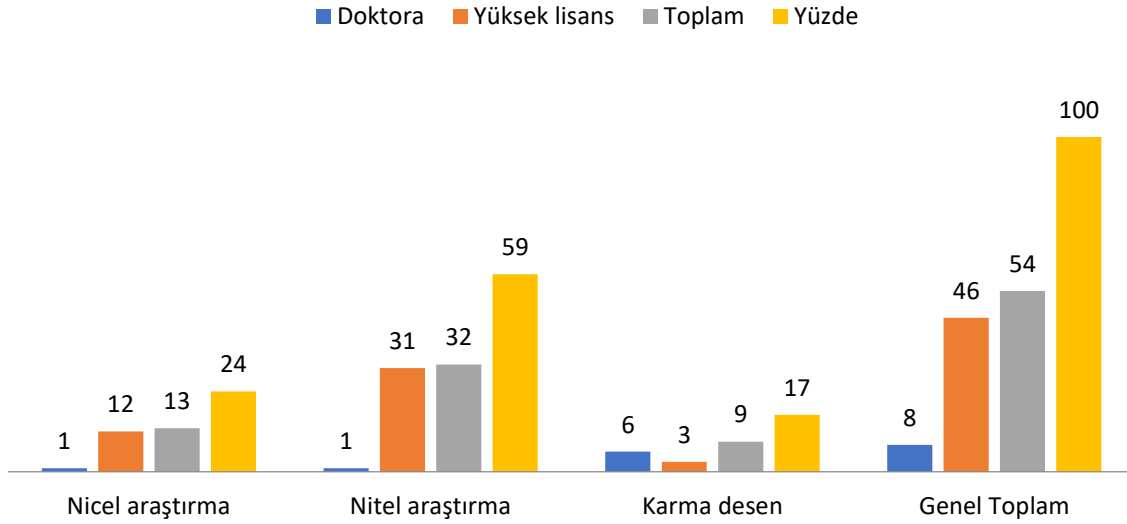
Necmettin Erbakan Üniversitesi		1	1
N. Hacı Bektaş Veli Üniversitesi		5	5
Niğde Ö. Halisdemir Üniversitesi		2	2
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		1	1
Osmangazi Üniversitesi		1	1
Sakarya Üniversitesi		1	1
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi		1	1
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi		1	1
Trabzon Üniversitesi		2	2
Yıldız Teknik Üniversitesi		1	1
Z. Bülent Ecevit Üniversitesi		5	5
Toplam	8	46	54

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Türkiye’deki pek çok üniversitenin kültür konusunu ele aldığı görülmektedir. Ancak bazı üniversitelerin bu konuda diğerlerine göre daha fazla çalışması olduğu göze çarpmaktadır. Örneğin Anadolu üniversitesi (f 5), Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (f 5) ve Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi (f 5) kültür konusunu yoğun olarak ele aldığı görülmektedir. Tablo 1’de yer alan her üniversitenin yüksek lisansta konu olarak kültür çalıştırdığı görülmektedir ancak doktora konusunda Anadolu Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Giresun Üniversitesi’nin çalışmaları bulunmaktadır. Kültür konularının doktora çalışmalarında fazla tercih edilmediği söylenebilir. Doktora çalışmalarında sosyal bilgiler eğitime, öğretim programına ve akademik alanda sosyal bilgiler eğitiminin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması hedeflendiğinden kültür konusu doktora tezlerinde daha spesifik bir alan olarak kalmış olabilir. Yüksek lisans tezleri akademik alana bir geçiş basamağı olduğundan daha somut olması ve literatürde kültür konusunda kaynak bulmada zorluk çekilmemesi gibi etkenlerle daha fazla ele alınabilmektedir.

Kültür kavramı en çok hangi yöntem kullanılarak araştırılmıştır?

Kültür konusunda yapılan tezler yöntemlerine göre analiz edilmiştir. Aşağıdaki grafik 3'te sonuçlar verilmiştir.

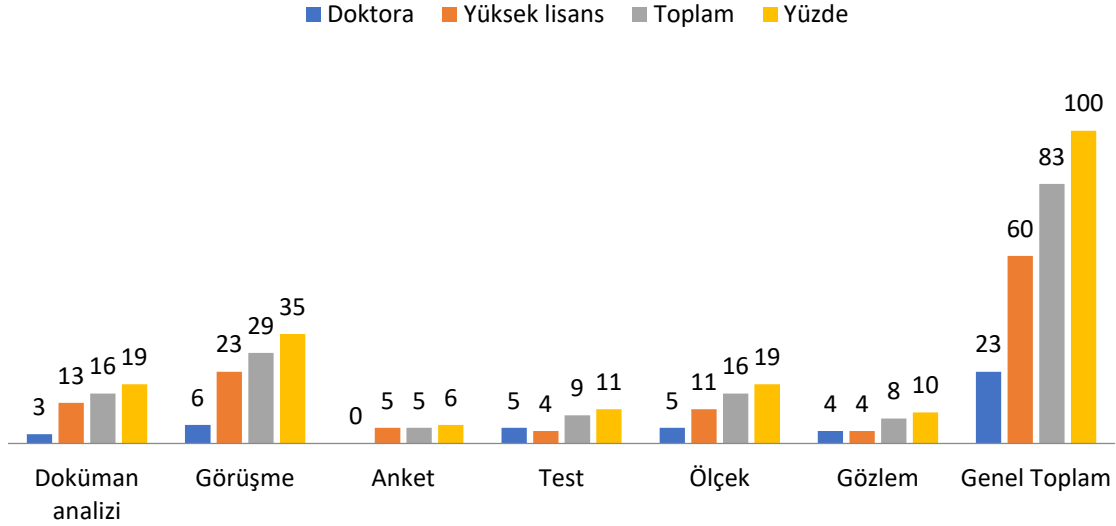
Grafik 3. Sosyal bilgiler alanına ait tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri

Grafik 3 incelendiğinde sosyal bilgiler alanında yapılan lisansüstü tezlerde daha çok nitel araştırma deseninin ($f=32$) tercih edildiği, en az ise karma araştırma deseninin ($f=9$) olduğu görülmektedir. Karma araştırma deseni en fazla doktora tezlerinde tercih edilmiştir. Bu durumun sebebinin doktora tezlerinin daha kapsamlı ve çok boyutlu şekilde konuyu ele alması olabilir. Örnek vermek gerekirse DT30 kodlu “*Sosyal Bilgiler dersinde (7.sınıf) doğal ve kültürel varlıklar aracılığı ile estetik değer eğitimi Tokat örneği*” doktora tezinde karma desen kullanılmıştır. Doktora tezlerinde sadece nitel ve nicel araştırma desenlerinin de kullanıldığı çalışmalar mevcuttur. Örneğin DT22 kodlu “*Görsel sanatlar ve sosyal bilgiler derslerinin ilişkilendirilmesinin kültür varlıklarını tanıma ve sahip çıkma ile ilgili kazanımların gerçekleşmesi ve öğrencilerin tutumları üzerinde etkileri*” tezinde de nicel araştırma deseni kullanılmıştır.

Kültür kavramında veriler nasıl toplanmıştır?

Çalışmada lisansüstü tezlerde verilerin nasıl toplandığı analiz edilmiştir. Görüşme, gözlem, anket, ölçek, test gibi kodlar bulunmuştur. Aşağıdaki grafik 4'te bilgiler sunulmuştur.

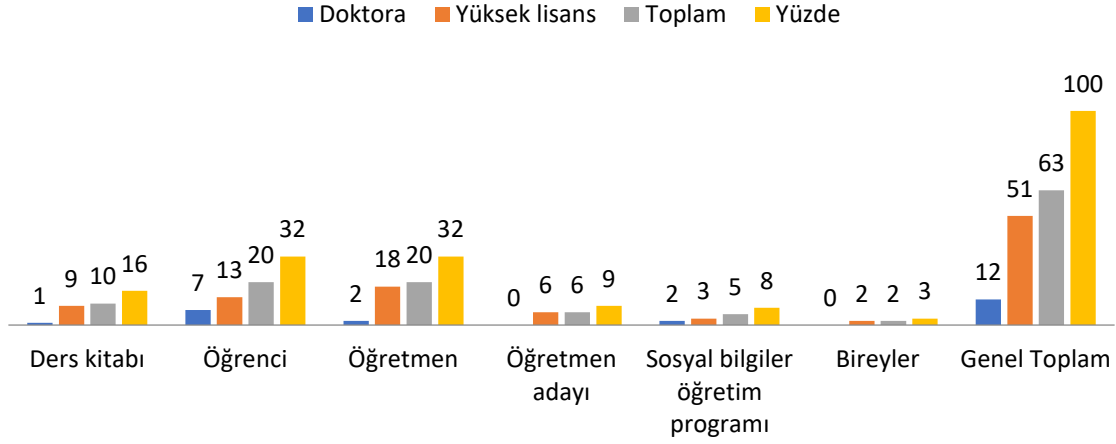
Grafik 4. Kültür kavramına ilişkin lisansüstü tezlerin veri toplama araçları

Yukarıdaki grafik 4 incelendiğinde en fazla tercih edilen veri toplama aracının görüşme (f 29) en az tercih edilen aracın ise anket (f 5) olduğu görülmektedir. Yüksek lisans tezlerinde her türlü veri toplama aracı kullanılırken doktora tezlerinde anket aracının kullanılmaması dikkat çekmektedir. Yüksek lisans tezlerinde en çok tercih edilen görüşme (f 23) ve doküman analizi (f 13)'dir. Bazı tezlerde birden fazla veri toplama aracı kullanılarak veri çeşitliliği sağlanmıştır. Örneğin YT32 kodlu “İlkokul sosyal bilgiler dersinde somut olmayan kültürel miras eğitime yönelik etkinlik temelli bir eylem araştırması” yüksek lisans çalışmasında anket, görüşme, gözlem gibi çeşitli veri toplama araçları kullanılmıştır. DT23 kodlu “Somut olmayan kültürel miras etkinliklerinin 7.sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanımı” doktora çalışmasında ölçek, gözlem, görüşme ve doküman analizi kullanılmıştır. Doktora çalışmalarında daha çeşitli veri toplama araçlarının kullanıldığı ve yüksek lisans çalışmalarında da veri çeşitliliğine gidildiği söylenebilir.

Kültür kavramında en çok hangi araştırma grubu (öğrenci, öğretmen, doküman) tercih edilmiştir?

Tez çalışmaları araştırma yaptıkları çalışma grubu açısından analiz edilmiştir. Çeşitli veri gruplarının olduğu görülmüştür. Aşağıdaki grafik 5'te veriler sunulmuştur.

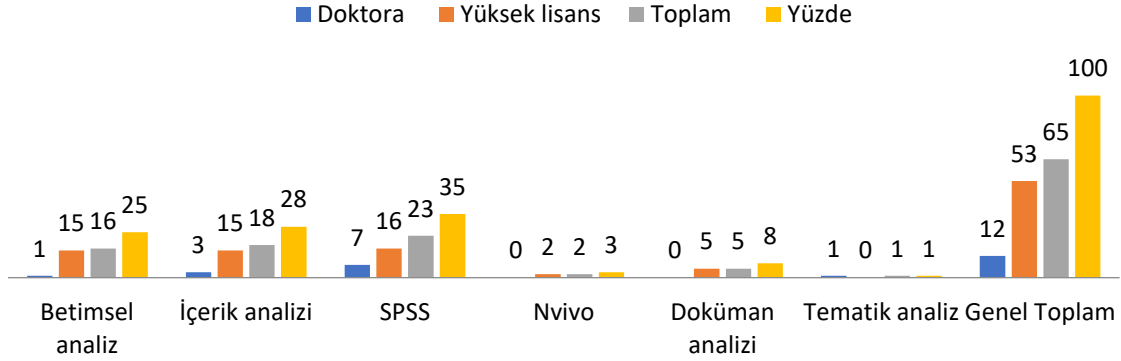
Grafik 5. Kültür kavramında lisansüstü tezlerin çalışma grupları

Yukarıdaki grafik 5'e bakıldığında 6 veri grubunun olduğu görülmektedir. En fazla çalışılan grup öğretmen ($f=20$), en az çalışılan grup ise bireyler ($f=2$)'dir. Grafik 5'e bakıldığında eğitimi etkileyen tüm unsurlardan veriler toplandığı söylenebilir. Doktora tezlerinde öğretmen adaylarıyla kültür ve kültürel miras konusunda çalışma yapılmamışken, yüksek lisansta her çalışma grubundan veri toplandığı görülmektedir. Bu konuda DT26 kodlu “*Sosyal bilgiler eğitiminde doğal ve kültürel varlıklara yer verilme düzeyinin incelenmesi*” doktora çalışmasında program, ders kitapları ve öğretmen çalışma gruplarından bilgi toplanmış; YT10 kodlu “*Ortaokul sosyal bilgiler öğretim programında Kültür ve Miras öğrenme alanının yeri ve ders kitaplarına yansımaları*” yüksek lisans çalışmasında ise ders kitapları ve sosyal bilgiler öğretim programlarından bilgi toplanmıştır.

Kültür kavramı için hangi analiz yöntemleri kullanılmıştır?

Lisansüstü tezler analiz yöntemleri açısından incelenmiştir. Betimsel analiz, içerik analizi, SPSS, NVivo, doküman analizi ve tematik analiz gibi analiz tekniklerinin kullanıldığı görülmüştür. Aşağıdaki grafik 6'da verilerin dağılımı gösterilmiştir.

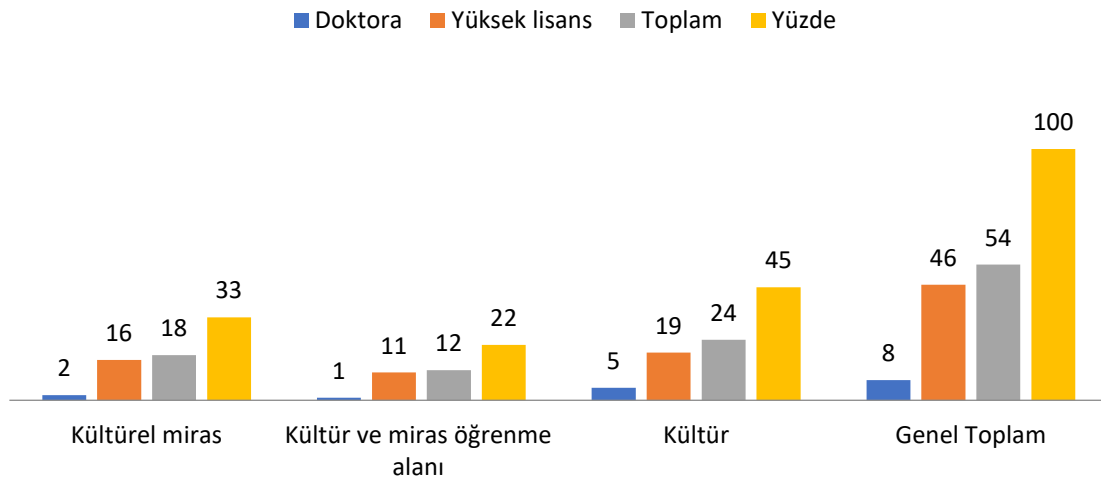
Grafik 6. Kültür konusunda lisansüstü tezlerin veri analiz yöntemleri

Grafik 6'ya bakıldığında en fazla nicel verilerin analiz edildiği SPSS'in (f 23) kullanıldığı görülmektedir. İçerik analizinin (f 18) ve betimsel analiz (f 16) çalışmalarda yoğun olarak kullanıldığı en az ise tematik analizin (f 1) kullanıldığı görülmektedir. SPSS doktora çalışmalarında en fazla tercih edilen analiz tekniği (f 7) olmuştur. Doktora tezlerinde içerik analizinin (f 3) ve betimsel analiz (f 1) de tercih edilmesi karma yöntemin kullanıldığını göstermektedir. Örneğin DT5 kodlu “*Sosyal bilgiler kültür ve miras öğrenme alanında okul dışı öğrenmenin çeşitli değişkenlere etkisi*” doktora çalışmasında SPSS ve içerik analizi; DT19 kodlu “*Görsel kültür çalışmalarının ilköğretim sosyal bilgiler dersinde akademik başarı ve kültürel farklılık boyutları bakımından işlevselliği*” doktora çalışmasında SPSS ve tematik analiz birlikte kullanılmıştır. Yüksek lisans çalışmalarının bazılarında da en az iki analiz tekniğinin kullanılmıştır. Örneğin YT9 kodlu “*Yerel tarih ve kültür unsurlarının sosyal bilgiler dersi değerler eğitimi açısından incelenmesi*” çalışmasında SPSS ve doküman analizi; YT13 kodlu “*Sosyal bilgiler öğretmenlerinin medyanın kültür yozlaşması ve değer çatışmasına etkilerine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi (Mersin il örneği)*” çalışmasında da betimsel analiz ve SPSS ile veriler analiz edilmiştir. NVivo yeni bir veri analiz tekniğidir. Son dönemlerde çalışmalarda artarak yerini almaktadır. Grafik 6'da yalnızca yüksek lisans tezlerinde kullanıldığı göze çarpmaktadır. NVivo YT14 kodlu “*Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kültür ve miras öğrenme alanına yönelik sınıf içi uygulamalarının incelenmesi*” ve YT28 kodlu “*Açık ve örgün eğitim sosyal bilgiler ders kitapları ve öğretim programında somut olmayan kültürel miras öğelerinin incelenmesi*” çalışmalarında veri analizinde kullanılmıştır.

Kültür kavramı en çok hangi konu açısından ele alınmıştır?

Araştırmada ulaşılan tezler ele aldıkları konu bakımından analiz edilmiştir. Tezler konu olarak kavram yoğunluğuna göre oluşturulmuştur. Örneğin çok kültürlülük, kültürel kimlik ya da kültürel değer gibi birer kez çalışılan kültüre ilişkin kavramlar analizi daha anlaşılır kılmak adına doğrudan kültür kavramına alınmıştır. Aşağıdaki grafik 7’de ulaşılan bilgiler sunulmuştur.

Grafik 7. Tezlerde kültür kavramının ele alınma durumu

Yukarıdaki grafik 7 incelendiğinde kültür kavramının yoğun olarak doğrudan kültür açısından (f 24) ele alındığı görülmektedir. Örneğin kültür kavramı YT1’de “*Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültür konularına ilişkin algılarının incelenmesi*” şeklinde ele alınmıştır. İkinci olarak kültürel miras (f 18) gelmektedir. Kültürel miras YT5’te “*Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre kültürel miras eğitiminde aileden yararlanma*” şeklinde ele alınmıştır. Doğrudan Kültür ve Miras öğrenme alanının ele alındığı 12 çalışma bulunmaktadır. Bu konuda YT15 “*Sosyal bilgiler ders kitaplarında Kültür ve Miras ünitesi’nin kazanımlarının incelenmesi*” yüksek lisans çalışmasında kültür Kültür ve Miras öğrenme alanıyla ilgili ele alınmıştır. Genel itibariyle kültür kavramının kültürel miras boyutuyla ele alındığı kültürel mirasa ve kültür ve mirasa yönelik çalışmaların ağırlıklı olduğu söylenebilir. Öte yandan kültürel okuryazarlığı araştırmaya ya da geliştirmeye yönelik hiçbir teze rastlanmamıştır. Genel itibariyle kültür konularının en fazla yüksek lisans tezlerinde (f 46) ele alındığı söylenebilir. Kültür konusunun ise diğer konulara göre en fazla doktora tezinde ele alındığı söylenebilir. Bu konuda DT20 “*Sosyal bilgiler öğretim programında kültür aktarımı konuları öğretiminin yeterlik düzeyinin incelenmesi*” başlıklı doktora tezi çalışması örnek verilebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada sosyal bilgiler eğitimi dalında 2002 -2023 yılları arasında yazılmış olan yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. Ulaşılan 54 tez tezin türü, çıkarıldığı yıl ve üniversite, tezde kullanılan yöntem, verilerin toplanma şekli, çalışma grubu, verilerin analiz yöntemi ve kültürün ele alındığı konu bağlamı gibi ölçütlere göre analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda kültür konusunun 2022’de daha çok çalışıldığı, büyük bir çoğunlukla yüksek lisans tezlerinde tercih edildiği, kültür konusundaki tezlerin en fazla Anadolu Üniversitesi ve Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi’sine ait olduğu görülmüştür. Bu konuda sosyal bilgiler eğitimi dalının 1997’de kurulduğu göz önüne alınarak (Şahin, Yıldız ve Duman, 2009) kültür konusu ile ilgili tezlerin Anadolu Üniversitesi ve Hacı Bektaş Veli Üniversitesi’nde diğer üniversitelerdeki tez sayısından daha fazla olduğu söylenebilir. Alaca’nın (2020) lisansüstü tezleri incelediği çalışmasında da sosyal bilgilerde ele alınan konuların üniversitelerde dengeli dağılmadığı görülmüştür.

Çalışmanın yöntemine ilişkin bulgularda tezlerde nitel araştırma yönteminin daha çok kullanılmıştır. Bu konuda Tarman, Acun ve Yüksel’in (2010) 1994- 2010 yılları arasındaki sosyal bilgiler tezlerini inceledikleri çalışmalarında Türkiye’de sosyal bilgiler alanında yapılan akademik çalışmalarda en fazla nitel araştırma yönteminin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Dilek, Baysan ve Öztürk’ün (2017) 2010 ile 2017 yılları arasında yapılan yüksek lisans tezlerini inceledikleri çalışmalarında en fazla nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Oruç ve Ulusoy’un (2008) ve Alaca (2020) sosyal bilgilerde yapılan tezleri inceledikleri çalışmalarında en fazla nitel araştırma yönteminin kullanıldığı görülmüştür. Çalışmada karma desen yüksek lisans tezlerinde 3; doktora tezlerinde 6 kez kullanıldığı görülmüştür. Dilek Baysan ve Öztürk’ün (2017) yüksek lisans tezlerini inceledikleri çalışmalarında karma yöntemin diğer yöntemlere göre daha az tercih edildiği tespit edilirken Tarman, Güvenç ve Aktaşlı (2011) ve Çelik ve Güleç (2022) sosyal bilgiler eğitimindeki doktora tezlerini inceledikleri çalışmalarında nicel ve nitel yöntemin birlikte kullanıldığı karma yöntemin doktora tezlerinde yoğunlukla kullanıldığını tespit etmiştir. Çalışmaların sonuçlar açısından birbirini desteklediği söylenebilir.

Çalışma grubu olarak en fazla öğrenci ve öğretmenlerin tercih edildiği ortaya çıkmıştır. Arık ve Türkmen (2009) Sezer, İnal ve Gökalp’in (2019) ve Dilek, Baysan ve Öztürk’ün (2017) çalışmalarında da yüksek lisans tezlerinde en fazla öğretmen ve öğrencilerin tercih edildiği görülmüştür. Güleç ve Hüdavendigâr’ın (2020) sosyal bilgiler alanındaki tezleri değerlendirdikleri çalışmalarında en fazla öğretmen adayları, öğretmen ve öğrencilerin; Çelik ve

Güleç (2022) ile Karakuş'un (2020) tez inceleme çalışmalarında ise öğrencilerin daha fazla çalışma grubu seçildiği görülmüştür. Sonuçların birbiriyle örtüştüğü söylenebilir.

Veri toplama tekniklerinde en çok görüşmeden yararlanıldığı görülmüştür. Sezer, İnel ve Gökalp'in (2019) ve Dilek, Baysan ve Öztürk'ün (2017) çalışmalarında da sosyal bilgiler tezlerinde en fazla görüşme tekniğinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Baş ve Beyhan (2012) lisansüstü tezlerini inceledikleri çalışmalarında en fazla doküman analizi, ölçek ve görüşmenin kullanıldığını tespit etmiştir. Çalışmalar birbirini desteklemektedir.

Lisansüstü tezlerde çalışmaların öğretmen, öğrenci ve ders kitabı üzerine yoğunlaştığı görülmüştür. Bunda veriye kolay ulaşım, daha büyük kitlelere uygulama yapma şansı etkili olabilir. Alaca'nın (2020) lisansüstü tezleri incelediği çalışmasında ders kitabı özellikle yüksek lisans tezlerinde yoğun olarak kullanılan bir veri kaynağı olduğu tespit edilmiştir. Çelik ve Güleç (2022), Tarman, Güvenç ve Aktaşlı (2011) ders kitabı tezlerde yoğun olarak yararlanılan bir veri kaynağı olduğu görülmüştür. Çalışmalar bulgular bakımından örtüşmektedir.

Verilerin en fazla SPSS, betimsel analiz ve içerik analizi ile çözümlendiği görülmüştür. Tarman ve diğerlerinin (2011) çalışmalarında da en fazla SPSS veri analizinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Çelik ve Güleç'in (2022) doktora tezlerini değerler yönünden inceledikleri çalışmalarında en fazla SPSS ve içerik analizinin ve SPSS ve betimsel analizin kullanıldığı Baş ve Beyhan'ın (2012) çalışmalarında ise en fazla betimsel analizin kullanıldığı tespit edilmiştir. Çalışmaların sonuçları birbiriyle örtüşmektedir.

Çalışmalarda en fazla doğrudan kültür kavramının çalışılmış, buna ek olarak en fazla kültürel miras kavramı ile *Kültür ve Miras* öğrenme alanı konu olarak seçilmiştir. Dilek, Baysan ve Öztürk'ün 2017'de yüksek lisans tezlerinin belirli kriterlere göre inceledikleri çalışmalarında pek çok konunun yanında kültürel miras konusunun da sosyal bilgiler tezlerinde çalışıldığı tespit edilmiştir. Kültür ve kültürel miras konuları sosyal bilgilerde önemli bir konudur (Akpınar ve Genç, 2016; Milli Eğitim Bakanlığı, 2018). Bu konuda Yaylacı ve Büyükanan (2020) ile Tarman, Acun ve Yüksel lisansüstü tezleri inceledikleri çalışmalarında (2010) çalışmalarında sosyal bilgilerde lisansüstü tezlerde belli konularda yığılmalar olduğu sonucuna ulaşmıştır. Lisansüstü tezlerin daha iyi bir sosyal bilgiler eğitiminin gelişimine katkısı düşünüldüğünde belli konulardan ziyade sosyal bilgilerin farklı ve nispeten daha az çalışılmış veya hiç çalışılmamış alanların araştırılması sosyal bilgiler için daha faydalı olabilir.

Öneriler

Kültür kavramı, eğitim ve öğretim ortamlarını zenginleştirmek, farklı metotlar ortaya koymak adına doktora tezlerinde kapsamlı şekilde çeşitlendirilmiş veri toplama teknikleriyle ele alınabilir.

Kültür okuryazarlığı gibi kültüre ilişkin önemli kavramlar tezlerde ele alınabilir.

Farklı üniversitelerde de kültür kavramı akademisyen, öğretmen adayları gibi çalışma grupları ile çalışılabilir.

Tezlerde kültürün farklı unsurları, farklı konuları daha özelleştirilerek ele alınabilir.

Kültüre ilişkin çalışmalarda veri çözümleme aşamasında güncel ve kolaylaştırıcı farklı analiz araçlarından yararlanılabilir.

Kültürle ilgili veri toplarken toplumun pek çok kesiminden yararlanılabilir.

Yüksek lisans tezlerinde de veri çeşitlemesini ve verilerin birbirini doğrulayabilmesi adına karma desen araştırmaları yapılabilir.

Yazar Katkısı: Bu çalışmanın tüm süreci tek yazarlı olarak yürütülmüştür.

Çıkar Beyanı: Bu çalışmada çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Akpınar, M. ve Cantürk, A. (2021). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültürel farklılık, kültürlerarası duyarlılık algıları ve kültürlerarası eğitime yönelik görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 444-470. DOI:[10.33418/ataunikkefd.855873](https://doi.org/10.33418/ataunikkefd.855873)
- Akpınar, M. ve Genç, İ. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(1), 249-268.
- Aksoy, A. ve Ünsal, D. (2012). *Kültürel miras Yönetimi*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Akyüz, Y. (2009). Turkish education history / *Türk eğitim tarihi* (M.Ö. 1000-M.S. 2009). Ankara: Pegem Akademi.
- Alaca, E. (2020). Türkiye’de sosyal bilgiler ders kitapları üzerine yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin değerlendirilmesi. *Asya-Studies Academic Social Studies/ Akademik Sosyal Araştırmalar*, 4(12), 1-10.
- Alkar, E. (2023). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının göç ve kültür kavramlarına yönelik metaforik algıları. *Trakya Eğitim Dergisi*, 13 (2), 1205-1218. Doi: 10.24315/tred.1128131
- Arıkan, İ. (2012). *İlköğretim 7. Sınıf öğrencilerinin kültürel miras ile ilgili başarı düzeyleri ve tutumlarının bazı değişkenlerle incelenmesi (Adıyaman Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.

- Aslan, S. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çokkültürlü eğitim ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 18(2), 231-253.
- Avcı, M. ve Memişoğlu, H. (2016). Kültürel miras eğitimine ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *Elemantry education online*, 5(15),104-124.
- Baş, G. ve Beyhan, Ö. (2012). Türkiye’de değerler eğitimi konusunda yapılmış lisansüstü tezlerin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*,10(24), 55-74.
- Boz, M. (2022). 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan tarih disipliniyle ilgili kazanımların karşılaştırılması. *EDUCATIONE*, 1(1), 43-68.
- Canbulat, T., Avcı, G. ve Sipahi, S. (2016). ABD ve Kanada & Rsquo’da sosyal bilgiler eğitimi alanındaki tezlerin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (2), 351-370.
- Çelik, M. ve Güleç, S. (2022). Sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinin değerleri yönünden incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24 (4), 1289-1300. DOI: 10.32709/akusosbil.1012159
- Çelik, M. E. ve Güleç, S. (2023). 5, 6 ve 7. Sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarının kültür Okuryazarlığı açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, DOI: 10.35379/cusosbil.1247497
- Çengelci, T.(2012). Sosyal bilgiler öğretim programında somut olmayan kültürel mirasın yeri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 185-203. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/uefad/issue/16695/173545>
- Çulha Özbaş, B. (2009). Sosyal bilgiler derslerinde kültürel miras eğitimi. M. Safran. (Ed.). *Sosyal bilgiler eğitimi içinde* (s. 702-718). Pegem Akademi.
- Demirezen, S. ve Aktaş, G. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin somut olmayan kültürel miras öğretimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(30), 431-434. DOI: 10.35675/befdergi.699782
- Deveci, H. (2009). Sosyal bilgiler dersinde kültürden yararlanma: öğretmen adaylarının kültür portfolyolarının incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(28),1-19.
- Dilek, A. Baysan, S. ve Öztürk, A. A. (2018). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitimi üzerine yapılan yüksek lisans tezleri: Bir içerik analizi çalışması. *Turkish Journal of Social Research/ Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22 (2), 581-602.
- Erdilmen Ocak, Ş., Çiydem, E. ve Mindivanlı Akdoğan, E. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kimlik ve kültür kavramlarına yönelik metaforik algıları. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 4(3), 59-71. DOI: 10.30900/kafkasegt.360685
- Güleç, S. ve Hüdavendigâr, M. N. (2020). Sosyal bilgiler eğitimi alanında okuryazarlık becerisi başlığında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, Proffessor Dr. Şeref Kara Special Issue, 24-36.
- Gürel, D. ve Çetin, T. (2018). Sosyal bilgiler dersi ve kültür aktarımında edindiği rol üzerine bir inceleme. *Anadolu eğitim liderliği ve öğretim dergisi*, 6(2), 22-40.
- İbrahimoglu, Z. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kültür kavramına ve farklı kültürlerle yaklaşımı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi*,31(1), 119-152.

- Kafadar, T. (2021). Cultural heritage in social studies curriculum and cultural heritage awareness of middle school students. *International Journal of Progressive Education*, 17(2), 260-274.
- Karakuş, S. (2020). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitiminde kavramlar konusunda yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelenmesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5 (1), 61-76. . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egitim/issue/53591/700230>
- Karasar, İ. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi, kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel yayınları.
- Kılcan, B. ve Akbaba, B. (2013). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kültürel mirasa duyarlılık değerine ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of world of Turks* 5(3), 113-137.
- Mejuyev, V. (1987). *Kültür ve Tarih*. (S. H. Yokova, Çev.). Başak Yayınları.
- Miles, M. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Sage Publication.
- Milli Eğitim Bakanlığı (08.08.2023). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı*. Erişim adresi : <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686-SOSYAL%20B%C4%B0LG%C4%B0LER%20%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI%20.pdf>.
- Mustak, S. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimine ilişkin görüşleri (Denizli şehri örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi) Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Oğuz, E.S. (2011). Toplum bilimlerinde kültür kavramı. *Edebiyat fakültesi dergisi*, 28(2), 123-139.
- Oğuz Haçat , S. ve Demir, F. B. (2018). Sosyal bilgiler eğitimi üzerine yapılan doktora tezlerinin değerlendirilmesi (2002-2018). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6(15), 948-973. DOI: 10.33692/avrasyad.510136
- Oruç, Ş. ve Ulusoy, K. (2008). Sosyal bilgiler alanında yapılan tez çalışmaları. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 121-132.
- Öztürk, C. (2009). An interdisciplinary view of social life/ Toplumsal yaşama disiplinler arası bir bakış. C. Öztürk (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi ve demokratik vatandaşlık eğitimi* içinde, (s. 1- 31). Pegem Akademi
- Pacana, N. M. , Charmen, D.R., Maryland, N. C. ve Reynaldo, B. İ. (2019). Out- of- field social studies teaching through sustainable culture based pedagogy: A Filipino Perspective. *International Journal of Education and Practice*, 7(3), 230-241.
- Schlein, C., Taft, R. J. ve Ramsay, C. M. (2016). The intersection of culture and behavior in social studies classrooms. *Journal of International Social Studies*, 6(1), 128-142.
- Selanik Ay, T. ve Kurtdeğide Fidan, N. (2013). Öğretmen adaylarının kültürel miras kavramına ilişkin metaforları. *Turkish studies*, 8(12), 1135-1152.
- Sezer, A. İnel, Y. ve Gökalp, E. (2019). Çalışma grubu sosyal bilgiler öğretmeni olan Türkiye’deki lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 1-17.
- Sidekli, S. ve Karaca, L. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde yerel, kültürel miras öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen aday görüşleri. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 5, 20-38.

- Smith, B. A., Palmer, J. J. ve Correia, S. T. (1995). *Social studies and the birth of NCSS*. Social Education, 59(7), 393-398. <http://www.socialstudies.org/sites/default/files/publications/se/5907/590702.html> sayfasından 02.08.2023 tarihinde erişildi.
- Şimşek, S. (2020). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Anı yayıncılık.
- Tarman, B., Acun, İ. ve Yüksel, Z. (2010). Sosyal bilgiler eğitimi alanındaki tezlerin değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (3), 725-746.
- Tarman, B., Güvenç, C. ve Aktaşlı, İ. (2011). Türkiye’de sosyal bilgiler alanında yapılan doktora tezlerinin değerlendirilmesi ve alana katkıları. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 391-410.
- Thongdee, V., Promkum, S., Sawatta, S., Namseethan, S. ve Ruangsana, N. (2021). The model of buddhist learning activities for social studies religion and culture. *Nonjournal, online submission, Psycology and Education*, 58(2), 10498-10504.
- Turhan, M. (2010). *Kültür değişimleri. (Sosyal psikolojik açıdan bir tetkik)*. Çamlıca yayınları.
- Ünlü, İ. (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda kültür aktarımı konuları öğretiminin yeterlilik düzeyinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi.
- Vassiliadis, C. A. ve Belenioti, Z. C.(2020). Museum & cultural heritage via social media: An integrated literature review. *An International Multidisciplinary journal of turizm*, 12(3), 97-132.
- Yaylacı, Z. ve Büyükalın, F. (2020).Sosyal bilgiler eğitiminde öğretmen görüşüne başvurulmuş tezlerin tematik açıdan incelenmesi (2005-2017). *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 1-19.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin yayıncılık.